

Malin Andersson og Cecilia Fredriksson

Malin Andersson är doktor i tjänstvetenskap vid Institutionen för tjänstvetenskap på Lunds universitet. Hon har forskat om innovation och kommunikation i relation till hållbarhetsfrågor, ofta inom organisationer med nära koppling till offentlig sektor.

Cecilia Fredriksson är professor i etnologi och verksam vid Institutionen för tjänstvetenskap på Lunds universitet. Hennes forskning fokuserar på konsumtionskultur ur både samtida och historiska perspektiv. Ett återkommande tema i hennes forskning har varit värdeskapande praktiker och kulturella läroprocesser. Hon har just avslutat ett tvärvetenskapligt projekt om marina resurser, med speciellt fokus på alger ur olika perspektiv.

Nyckelord: Vatten, framtid, framtidspraktiker, resurs, hållbar utveckling, frågelista

”VI HAR BARA DET VATTEN VI HAR”

Vattenhantering mellan vardagspraktik och framtidsvision

Vårt bidrag tar utgångspunkt i hur innovativa avlopps- och vattenhanteringspraktiker samspelar i en urban kontext. Det empiriska materialet har hämtats från ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt om innovativ vattenhantering i en stad i Sverige. Artikeln analyserar på ett övergripande plan samtida idéutveckling vad gäller återvinning av avloppsvatten och hur denna idéutveckling producerar olika framtidsvisioner och möjliga framtider. Dessa visioner möter ofta en mer trögrörlig verklighet, inte minst genom de vardagliga praktiker som omgärdar vattenhantering i våra hushåll. Syftet är att undersöka hur föreställningar om framtid manifesteras och tar sig uttryck genom olika förhållningssätt till vatten som resurs. Vatten är ett livsmedel och tillgång till vatten är ett av de mest grundläggande villkoren för en framtid. Med utgångspunkt i temat ”Vatten som resurs” utvecklade projektet en frågelista tillsammans med Folkliksarkivet vid Lunds universitet. Artikeln bygger på svaren från 70 respondenter som reflekterar kring vatten som resurs och deras förhållningssätt till framtiden i utsagorna om sin vattenanvändning.

Vatten som resurs

Jag tror endast en mycket liten procent av Sveriges befolkning förstår vattnets betydelse. /.../ Jag själv tror att vatten kommer betraktas som olja om 100 år och jag som är intresserad av framtiden och kombinerar mitt framtids-spående med aktiemarknaden har cyniskt nog ganska stor del av mitt aktieinnehav på bolag inom vattenforskning och miljölösningar inom vattenteknik. (LUF 29)

Den här framtidsvisionen är hämtad från ett av svaren på en frågelista om vatten som resurs som skickades ut av Folklivsarkivet i Lund. Föreställningar om vattnets betydelse tar ofta utgångspunkt i en identifiering av brist och otillräcklighet. I citatet ovan bildar exempelvis bristen på kunskap om vattnets betydelse ett ramverk för framtida strategier i relation till föreställningar om vattnets stigande värde på aktiemarknaden.

Oron för otillräckliga eller hotade naturresurser tycks öka i takt med att intresset för framtiden stiger. En del forskningsresultat visar att det är just miljöproblemen som har lett till ett växande intresse för framtiden.¹ Här bör det påpekas att hållbar utveckling inte enbart är ett framtidsinriktat begrepp inom olika forskningsfält, utan det utgör också en stark norm som formar vårt vardagsliv. I spänningsfältet mellan å ena sidan framtidsvisioner formulerade av till exempel experter, debattörer och politiker, och å den andra människors föreställningar om framtiden formas betydelsebärande utopier och dystopier som sätter avtryck i vardagliga praktiker. Klimatförändringar påminner oss exempelvis om en alltmer osäker framtid, samtidigt som olika versioner av hållbarhet blir värdeskapande praktiker som hjälper människor att hantera framtida utmaningar. Vi avser att belysa detta spänningsfält genom att fokusera hur avlopps- och vattenhanteringstekniker samspelar i en urban kontext, med särskilt fokus på relationen mellan infrastruktur och vardaglig praktik. Syftet är att undersöka hur föreställningar om framtid manifesteras och tar sig uttryck genom människors olika förhållningssätt till vatten som resurs. Det empiriska materialet har hämtats från ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt om innovativ vattenhantering.² Projektets fallstudie är en ny vattenåtervinnings-anläggning som tillkommit inom ett stadsutvecklingsprojekt i Helsingborg, en mellanstor stad i södra Sverige. En nybyggd stadsdel är sammankopplad med anläggningen, dit avloppsvattnet leds för återvinning och utvinning av näringsämnen. Denna innovativa och helt unika anläggning kan förstås som ett storskaligt test inom ramen för stadsutveckling för mer hållbara städer.

1 Nalau och Cobb 2022.

2 Det pågående tvärvetenskapliga forskningsprojektet *Gröna tjänster och värdeskapande vatten* startade 2022, och har som kunskapsmål att undersöka innovativ vattenåtervinning inom stadsutveckling. Basen för projektet har varit RecoLab, en unik och ny anläggning för cirkulär vattenhantering i Helsingborg, Sverige.

Vi intresserar oss för samtida idéutveckling vad gäller återvinning av avloppsvatten, och hur innovativa idéer producerar olika framtidsvisioner. Dessa visioner möter en mer trögrörlig verklighet, inte minst genom de vardagliga praktiker som omgärdar vattenhantering i våra hushåll. Hur hanterar vi vatten i vardagen och hur ser föreställningarna ut om vattnets kretslopp? Vilka slags tekniker för återvinning av vatten kan bli aktuella i framtiden och hur kan dessa realiseras? På vilka sätt kommer vattnets betydelse och värde att förändras?

Artikeln inleds med en inblick i olika forskningsperspektiv på framtid och naturresurser. Därefter följer en redogörelse för studiens tillvägagångssätt och frågelistan som metod. Analysen inleds med respondenternas reflektioner kring vardagliga vattenpraktiker för att sedan fokusera på människors förhållningssätt till vatten och framtiden bortom den egna vardagen, där respondenterna orienterar sig mot olika framtidsvisioner.

På spaning efter framtiden

Att tänka på och tala om framtiden tar sig många uttryck i vardagen. Vi konfronteras dagligen med planeringsmöten, köksalmanackor, utvecklingssamtal, kalendrar, eller kick-offs, kvartalsbudgetar, visioner och organisationsmål i jobb och föreningsliv. Privat planeras fritidsaktiviteter och semestrar med kort eller lång framförhållning. Bilder av framtiden kan innefatta oro, ångest, längtan och drömmar. Framtiden ramas ofta in som en personlig resa mellan uppväxt och åldrande, men också som en gemensam förflyttning mot en osäker framtid. Framtidsvisioner innebär förväntningar, ambitioner, hopp och hopplöshet. Dessa visioner producerar fantasier, spekulationer, förberedelser, förhållningssätt och olika känslor.

Trots att framtiden är svår att utforska har framtidsstudier etablerats som ett växande fält inom samhällsvetenskapen, och dit hör bland annat studier av sociala och tekniska framsteg med koppling till miljöfrågor.³ Här finns ett ökande intresse för att förstå hur vi kommer att leva och arbeta i framtiden. Inom statsvetenskap talas det om en "spekulativ vändning"⁴ där alternativa framtider artikuleras och prövas genom olika scenarier och fiktiv design, vilket förväntas bidra med nya och mer balanserade perspektiv på miljöproblemen. Inom managementforskning, även ur ett offentligt perspektiv, framhävs olika styrningsformer som avgörande för en framtida hållbar utveckling. Studierna utgår ofta från ett demokratiskt tänkande, ett slags "underifrån"-styrningsperspektiv, där organisationen i samarbete med användarna av offentliga tjänster "samskapar värde" för hållbar utveckling.⁵

3 Altstaedt 2023.

4 Raven och Stripple 2021.

5 Blanchet, Berthod och Herzberg 2023.

I det här sammanhanget används bland annat begreppet *anticipatory governance*, det vill säga en slags föregripande styrning i relation till framtidsfrågor.⁶ Det handlar om att skapa framtidsscenarioer kring exempelvis miljöproblem. På så sätt ökas förutsättningarna för att hantera nya kritiska situationer som kan uppstå. Begreppet tar utgångspunkt i att samtiden kännetecknas av en växande oförutsägbarhet och konstant förändring, vilket kräver att kritiska risker identifieras. Därefter utformas ett antal framtidsscenarioer för att förbereda hanteringen av potentiella händelser. Med tanke på att styrningsformen bygger på demokratiska ambitioner tar förvånansvärt få studier i detta fält sin utgångspunkt i föreställningar och normer som genomsyrar människors vardag.

Framtiden har blivit ett mer frekvent förekommande tema i både samhälls- och humanvetenskaplig forskning.⁷ Det gäller särskilt studier som fokuserar på klimat och hållbarhet, där vatten är en av de mest kritiska frågorna. Inom fältet framtidsstudier studeras exempelvis den roll som människors visioner spelar i offentlig styrning av miljöfrågorna.⁸ En etablerad strömning är ekomodernismen, vars perspektiv på framtiden sätter stor tillit till tekniska framsteg för en hållbar värld i framtiden.⁹

Flera studier om människors attityder till framtiden och miljöfrågorna återfinns även inom miljöpsykologin, där fokus ligger på individuella drivkrafter och känslor snarare än sociala processer. Här menar forskarna att många unga idag känner maktlöshet inför miljöproblemen, samtidigt som studier också visar att människor samlas alltmer kring hållbarhetsfrågor. Hopp och tillit förefaller spela stor roll vid hantering av klimat-oro och förmågan att skapa mening.¹⁰

De sociala och kulturella praktiker som är viktiga att förstå för att möjliggöra en hållbar utveckling, behöver utforskas i högre utsträckning än vad som gjorts i tidigare studier. Forskning om samtida förhållningsätt till vatten i urbana miljöer har emellertid genomförts av exempelvis Kaika, som studerar det samtida hemmet som ett rum för individuell frihet. Hon undersöker förhållandet mellan vardaglig praktik och infrastruktur genom att följa vatten, som är helt grundläggande för existensen av ett hem. Hon visar hur sociala relationer omgärdar vattenflöden längs processer som rening, försäljning och ledning av vatten – såväl utanför hemmet som i hemmet – samt vardaglig vattenanvändning i samband med matlagning, disk, tvätt och så vidare. Hon menar att hemmet och hushållet i det individualiserade samhället konstrueras som en sfär för det välbekanta och familjära. Hushållet utgör på så sätt ett rum där oönskade sociala relationer och ovälkomna naturliga processer framställs som möjliga att utestänga och ta avstånd ifrån.¹¹

6 Guston 2014.

7 Se exempelvis Bryant och Knight 2019.

8 Muiderman, Gupta, Vervoort och Bierman 2020.

9 Isenhour 2016.

10 Ojala 2023.

11 Kaika 2004, s. 266.

Mening och vardagliga framtidspraktiker

För att förstå framtiden krävs även förståelse för historiska skeenden, sega strukturer och beteendemönster. Människors erfarenheter har stor betydelse för hur vi ser på framtiden, vilket exempelvis Andersen visar i en studie av hur människor anpassar sig efter flera stormflodskriser som ägde rum i Limfjorden på artonhundratalet.¹² Vatten är inte bara en resursfråga, utan handlar i hög grad om kulturella praktiker där social dynamik hänger samman med förändring. Haase visar också att vattenhantering kan förstås som en kulturell produkt som formas i samspelet mellan ekonomisk förändring, struktur, materialitet och människor.¹³ Kopplingen mellan framåtblickande perspektiv som trend- och omvärldsanalys, framtiddscenarier, prognoser och historiska perspektiv blir nödvändig för att undersöka framtidens komplexitet.

Att hantera framtidsfrågor och oförutsägbara naturresurser kräver också interaktion och dialog. Några av de allra starkaste drivkrafterna för hur människor interagerar med varandra i relation till framtidsfrågorna, är rädslor och löften.¹⁴ Fantasier och visioner om framtiden formar samtida praktiker,¹⁵ vilket blev speciellt tydligt under pandemin. Livsmedelshyllorna tömdes snabbt i samband med att föreställningarna om framtiden plötsligt omdefinierades och vardagslivets praktiker förändrades, ett fenomen som analyseras av Tine Damsholt i det här numret.¹⁶ En rad studier med utgångspunkt i kulturella perspektiv har även analyserat vattenhantering i samspel mellan struktur, individ och materialitet, där vatten som aktant formar människors praktiker.¹⁷ Vidare har undersökningar gjorts kring förhållningssätt till naturresurser och framtid inom ramen för forskning om hållbarhet och konsumtion.¹⁸ Ett exempel är en sociologisk studie som undersöker hur normer och konventioner förhandlas i förhållande till renlighet. Studien visar att hållbar konsumtion av vatten och energi kräver utrymme för reflektion och samtal eftersom sådan dialog också synliggör och konkretiserar ohållbara praktiker.¹⁹ Att tänka på en framtid med begränsad tillgång till livsnödvändiga naturresurser kan te sig ytterst skrämmande, vilket exempelvis Jack och Paxlin illustrerar i sitt framtidsnarrativ om vatten.²⁰

Önskade bilder av framtiden, utopier, ligger som inbäddade element i allt människor säger och gör. Levitas undersöker i synnerhet hur utopier tar sig uttryck i handling.²¹ Cooper menar att människors mer negativa framtidsvisioner, de dystopis-

12 Andersen 2023.

13 Haase 2023.

14 Rosa 2015, s. 177-178.

15 Bryant och Knight 2019.

16 Damsholt 2024.

17 Karlskov Skyggebjerg, Høghøj, Brandt Djupdræt, Ingemann Parby (eds.) 2023.

18 jfr Bataf 2022.

19 Jack 2018.

20 Jack och Paxlin 2021.

21 Levitas 2013.

ka berättelserna, förutsätter framtida förändring och handling, i syfte att förhindra det vi fruktar.²² Levitas använder termen vardagsutopi i likhet med Coopers ”mikroutopi”, för att förklara hur hoppfulla berättelser som skapas i vardagen kan erbjuda alternativ, i opposition mot andras förgivettaganden om framtiden.

Det här bidraget tar utgångspunkt i människors vardagliga utopier och dystopier, deras beskrivningar av önskningar och förhoppningar respektive oönskade scenarier och skrämmande situationer som kopplas till vatten.

Framtidsorientering för kris och omställning

De normer och värderingar som omgärdar vardagliga vattenhanteringspraktiker spelar en avgörande roll i omställningen till ett mer hållbart samhälle. Socialt lärande föreslås av flera forskare som en av nycklarna till hållbar omställning, där kunskap om vattenhantering är en viktig del för att orientera sig inför framtiden. Fältet ”water literacy” visar exempelvis hur kunskap om vatten hänger samman med erfarenheter av och interaktioner med olika vattensystem.²³ Man brukar i det här sammanhanget tala om vattenmedvetenhet, vilket i första hand har undersökts på platser i världen där vattenbrist är vanlig.²⁴ I en studie av lärare som arbetar med vattenmedvetenhet fann man skillnader mellan åldersgrupper, där yngre hade lägre kunskap och engagemang vad gäller framtidens hushållsvatten.²⁵

Att förbereda sig inför framtiden kan ta sig högst konkreta uttryck. Mellander studerar så kallad prepping och använder begreppet ”orientering” för att förklara hur preppers relaterar till framtiden genom olika materiella förberedelser. Orienteringen mot framtiden bygger på en kulturell repertoar av att skaffa konserver, spara undan filter och första hjälpen-kit för att vara rustade i händelse av kris. Denna materiella beredskap, tillsammans med planering och aktiviteter som denna beredskap förutsätter, inger preppers hopp, känslan av ansvarstagande och kontroll inom ramen för en pessimistisk framtidsbild.²⁶ Vår vardagliga framtidsorientering tar ofta utgångspunkt i ett specifikt epok-tänkande där tiden delas in i överlappande sekvenser.²⁷ I sådana indelningar av tiden ryms olika uttryck kring sådant som förutsägelser, förväntningar, möjligheter, spekulationer, förhoppningar eller ödestänkande. Vardagen genomsyras av målinriktade yttringar som i både språk och handling orienterar sig

22 Cooper 2014, s. 31.

23 McCarroll och Hamann 2020, s. 21.

24 Ahmed, Amini, Dadkhah, Bahrami, Kavianpour, Rahim, Ahmed, Heddami och Mafakheri 2024; Khanal, Maraseni, Thapa, Devkota, Paudel och Khanal 2023.

25 Bertiz 2022.

26 Mellander 2023.

27 Bryant och Knight 2019, s. 192.

mot framtiden.²⁸ Dessa framtidsorienteringar formar samtida relationer och praktiker, men formar även olika föreställningar om dåtiden.

Tillvägagångssätt

Vår studie har genomförts inom ramen för ett forskningsprojekt om innovativ vattenhantering i en urban miljö. Projektet tar utgångspunkt i en fallstudie av en vattenåtervinningsanläggning som har skapats av lokala aktörer i Helsingborg, en mellanstor svensk stad. Anläggningen är strategiskt placerad i närheten av ett nybyggt bostadsområde utifrån en övergripande vision om hållbar stadsutveckling, innovation och tjänsteutveckling. De intilliggande bostäderna är direkt sammankopplade med anläggningen där avloppsvattnet separeras i tre skilda flöden (jämför källsortering av avfall), dels för recirkulering och dels för att utvinna nya produkter och värden. Ambitionen är att skapa mer resurssnåla praktiker kring användning av vatten, och därför behöver även invånarnas förhållningssätt till vatten och den rent praktiska vattenanvändningen förändras. Anläggningen rymmer både en testbädd för pilotprojekt och ett show-room där möten, konferenser och utbildningar arrangeras för att kommunicera och utbilda intressenter och besökare om innovativ vattenåtervinning. Den här formen av stadsutveckling brukar i teorin kallas för "urban living labs", storskaliga experiment med ny teknik och samskapande med invånare för att skapa mer hållbara städer.²⁹

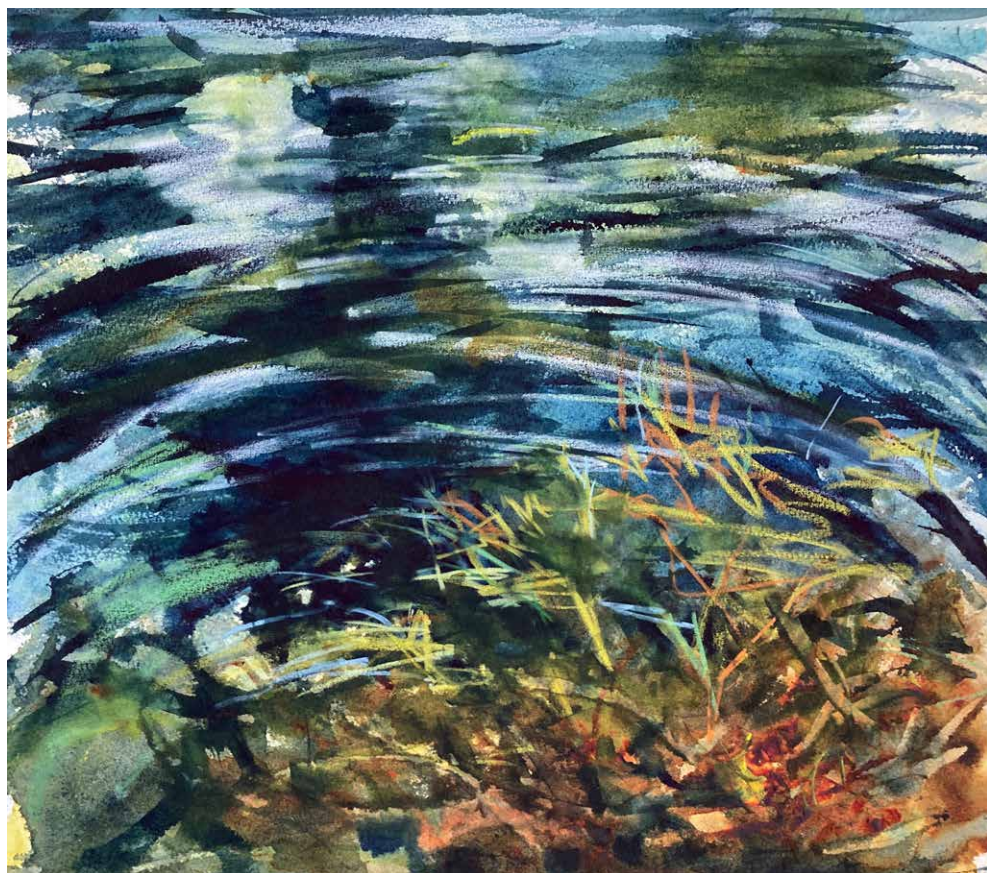
Det tvärvetenskapliga forskningsprojektet omfattar tekniska och kulturella perspektiv på vatten, avlopp, produktutveckling, hållbarhet och innovation. På temat "Vatten som resurs" utvecklade samtliga projektdeltagare en frågelista i samarbete med Folklivsarkivet vid Lunds universitet. Frågelistan utformades med utgångspunkt i fem övergripande teman: vattnets betydelse; användning av vatten; vattentillgång; vattnets vägar; resurser ur vatten/vatten som resurs. I relation till respektive tema formulerades underfrågor som inte specifikt adresserats med framtidsbegreppet i åtanke. Temat hållbarhet nämndes dock för respondenterna i formuleringarna av en del frågor.³⁰

Eftersom vi sökte utförliga beskrivningar av, och reflektioner kring, det vardagliga görandet och förhållningssättet till vatten som resurs, så var det utrymme som respondenterna gavs för att besvara frågorna i formuläret var obegränsat. Frågelistan

28 Bryant och Knight 2019, s. 192.

29 Bulkeley, Coenen, Frantzeskaki, Hartmann, Kronsell, Mai, Marvin, McCormick, van Steenbergen och Voytenko Palgan 2016.

30 Frågelistan spreds i forskarnas nätverk online, samt skickades fysiskt till en särskild panel av personer som anmält sig hos Folklivsarkivet som kontinuerliga respondenter. Respondenterna informerades om studiens syfte och hur materialet avsågs att hanteras och arkiveras i enlighet med Folklivsarkivets och Lunds universitets etiska riktlinjer och god forskningssed. Respondenterna har gett sitt samtycke till medverkan.

Vatten och tång. Akvarell av Cecilia Fredriksson.

besvarades av över 70 respondenter och svaren sammanställdes i en pdf-fil om cirka 170 sidor. I filen gjordes en första tematisering av materialet med hjälp av trunkerade sökord på framtidstemat: "framtid", "vision", "dröm", "sen", "längre fram", "generationer" samt "hållbar". Ordet framtid genererade fjorton träffar, medan hållbar genererade nio träffar. De andra sökorden var underrepresenterade i materialet. Därefter lästes materialet genom i sin helhet igen för att ur ett kulturanalytiskt perspektiv³¹ greppa tematiker som inte nödvändigtvis blivit synliga genom de inledande sökorden.

Reflektioner kring vatten och vattenvanor

Vatten är väl det viktigaste för nästan allt liv, till och med i öknen. Det finns två ting människan aldrig blir trött på att titta på: Vatten och eld. Självs skulle jag inte kunna bo i inlandet, jag måste bo vid havet. (LUF 384)

31 jfr Ehn och Löfgren 2001.

De empiriska beskrivningarna av kontakten med vatten i vardagen växlar mellan återkommande, ritualiserade vattenpraktiker och mer existentiellt reflekterande förhållningssätt till vatten som fenomen. Materialet speglar också själva upplägget på frågelistan, där vi både sökte beskrivningar av de konkreta praktikerna och reflektioner kring vattnets betydelse. Den vardagliga dimensionen tar oftast utgångspunkt i själva nyttjandet av vatten. Här följer beskrivningar av den dagliga kontakten med vatten ett återkommande mönster av ritualiserade praktiker och rutiner vad gäller kropp, livsmiljö och livsmedel:

/---/ jag tvättar mig, både vid min dagliga dusch och när jag tvättar händerna ett flertal gånger varje dag. Sedan kommer jag självfallet i kontakt med vatten när jag diskar, men det är inte alltid man orkar hålla på med det så vissa dagar hoppar jag över. Sedan dricker jag i alla fall några glas vatten varje dag, mestadels kranvatten. (LUF 154)

Återkommande nyckelord i materialet som beskriver den vardagliga kontakten med vatten är praktiker som att *dricka, duscha, tvätta, spola på toaletten, borsta tänder, städa, diska, rengöra, bada, koka, laga mat, vattna*. Beskrivningarna inbegriper oftast olika former av aktivt görande.

Exempel på görande i kontakt med vatten utanför vardagen är exempelvis sådant som att *paddla, dyka, simma, fiska, vindsurfa, åka skidor, skotta snö*. "Snö är ju vatten", förklarar en av respondenterna (LUF 277). Vardagliga upplevelser av vatten kan även handla om att "njuta av lugnet vid vatten", "bli våt när det regnar" eller att "se på vatten i naturen". Den dagliga kontakten med vatten beskrivs också som ett sätt att uttrycka omsorg om sig själv och andra:

Borstar tänderna, tvättar mig, spolar i toan, dricker vatten, ger djuren (hund, katter och höns) friskt vatten. Och kokar te förstås! Varje dag. Sedan vattnar jag blommor, diskar, tvättar och byter vatten åt husets salamander. Och emellanåt regnar det ju. (LUF 423)

Andra reflektioner kring den dagliga vattenkontakten visar också på en slags medvetenhet kring den egna kunskapsbristen vad gäller vattnets kretslopp och var vattnet där hemma egentligen kommer ifrån:

Jag har ingen aning vartifrån mitt kranvatten kommer och det oroar mig lite smått men jag tänker inte så mycket på det för att man har ju inte direkt några andra val. Jag har ej heller någon aning om vart mitt vatten åker efter att jag spolar ned det i avloppet. Gissar att det åker till något reningsverk någonstans. (LUF 154)

Flera informanter menar att de har begränsad kunskap om de tekniska förutsättningarna för sin egen vattenförbrukning. Materialet visar att vatten kan uppfattas som "gott" respektive "dåligt" beroende på sammanhanget. Hushållsvattnet, som under ett kort stadium rör sig genom hemmet, befinner sig på helt andra platser före och efter användning. Vattnet uppfattas som något okänt, både före det leds in i hemmet och efteråt. Samtidigt betonas bristen på kunskap om vattnets infrastruktur i reflektionerna kring var vattnet egentligen tar vägen efter avslutad spolning.³²

Vad gäller vidare reflektioner kring vatten som fenomen i tid och rum återkommer däremot olika insikter kring dess ändlighet som global resurs. En del av reflektionerna skapar även historiska relationer mellan dåtid och vår egen tid, men betonar också relationer mellan oss själva och andra:

Tänker ibland på att det vatten vi dricker i dag en gång var det som Gustav Wasa kissade ut. (LUF 430)

Reflektioner kring vattnets cirkularitet tar ofta avstamp i det förflutna. Genom det historiska perspektivet betonas att det vatten som cirkulerar över hela jorden idag, är ett och samma vatten sedan tidernas begynnelse. Föreställningen om att det bara finns "ett vatten" är ett återkommande tema i materialet. "Vårt vatten är allt" (LUF 289) skriver en annan av respondenterna, för att förklara sin helhetssyn på vattnets framtida betydelse. Insikten om vattnets ändlighet, och att det bara finns en viss mängd sedan tidernas begynnelse, blir ett viktigt imperativ att förhålla sig till:

Det bildas inget nytt. Det vatten vi har nu är samma vatten som fanns på dinosauriernas tid. Vi måste inse det. (LUF 499)

En annan respondent är beredd på en framtida brist på vatten och "lagrar dricksvatten i frysen för en veckas behov" (LUF 386). En ändlig resurs kräver hushållning, och reflektioner kring vatten som begränsad resurs tar sig också uttryck i beskrivningar av alternativa vardagspraktiker som handlar om att vara sparsam och uppfinningsrik:

Använder gärna avloppsvatten i trädgården. När jag är ensam hemma kissar jag på gräsmattan i stället för i toaletten delvis för att spara på vattnet och delvis för att göda gräsmattan (vi bor enskilt). (LUF 221)

Att samla regnvatten i tunnor i trädgården är ytterligare ett exempel. En respondent har "införskaffat en IBC-tank för att kunna ta vara på de rikliga mängder vatten som faller vår och höst, för att kunna använda i trädgården under de torra somrarna". Samma person har även skaffat utrustning för att kunna rena vatten utan tillgång till

32 Jfr Kaika 2004.

el och dessutom har hen "dämt upp en liten damm i bäcken på vår tomt för att alltid ha tillgång till vatten" (LUF 443).

Någon respondent beskriver en daglig rutin som handlar om att spola kallt vatten i en hink när man väntar på att duschen ska blir varm och en annan att de använder "akvarievatten och gödslar krukväxterna med" (LUF 458). En tredje vattnar med "överblivet vatten efter sportvattenflaskor eller äggkok" medan en fjärde berättar att hon alltid har "två kannor fyllda med vatten och ett par flaskor i fönstret till blommorna". Samma vatten skulle även "kunna användas till WC om det blev strömavbrott" (LUF 342). Trots all denna kreativitet och uppfinningsrikedom visar materialet att de alternativa vardagspraktikerna kan innebära vissa risker för den egna trädgården, och i förlängningen den egna hälsan. En respondent menar att det egna duschvattnet är acceptabelt att använda till bevattning "om det inte är för mkt tvål i vattnet så det skadar grödorna". Att veta var det återanvända vattnet kommer ifrån och vad det innehåller är en viktig faktor:

I köksväxtlandet vill jag veta vad vattnet innehåller, alltså skulle mitt egenrenade vatten funka men inte vatten från okända marodörer. (LUF 452)

Att återanvända vatten är på många sätt en ambivalent praktik. Å ena sidan visar frågelistmaterialet på en stark medvetenhet om att vatten är en ändlig och starkt begränsad resurs. Å andra sidan ger flera av respondenterna uttryck för en försiktighet vad gäller att återanvända vatten. Här skiljer sig förhållningssätten till eget och andras använda vatten. "Mitt eget avloppsvatten använder jag gärna" (LUF 457), menar en av respondenterna och en annan beskriver de risker som återanvändning av vatten kan innebära:

När det gäller mediciner stoppar vi i oss en massa konstigheter, tungmetaller och narkotiska preparat bl a. Jag skulle inte vilja vattna mina grönsaker med detta vatten. Jag håller mig till regnvatten. (LUF 404)

Trots en del upplevda risker vad gäller återanvändning av vatten visar det empiriska materialet som helhet på en insikt om betydelsen av att hushålla med vatten. Ett återkommande tema är onödig bevattning av gräsmattor, och en respondent anser det rentav vara "omoraliskt att vattna gräsmattan" och att den istället "får bli gul" (LUF 639). En annan respondent reflekterar över vattnets betydelse i förhållande till onödig biltvätt och skamkänslor:

Jag tror endast en mycket liten procent av Sveriges befolkning förstår vattnets betydelse. Jag som är uppväxt på Öland har ju lärt mig att spara vatten och att följa vattningsförbud. Man kan nästan se vem som är ölänning eller vem som är turist... ölänningarnas bilar har hela sommarens lager av damm på rutorna.

Det är nästan lite skämmigt att komma till ön med nytvättad bil om det är bevattningsförbud. (LUF 416)

Respondenternas resonemang kan förstås som ett sätt att "stänga dörren" om den privata sfären.³³ Man skapar rum som exkluderar naturen bortom hemmet, som något ovisst och okontrollerbart. Hemmet och den egna tomten görs till en skyddad och utopisk plats³⁴ också genom okonventionella handlingar, i en vattenhantering som har hållbarhet som förtecken. Vi ser här framtidsbilder av ett renare och vattenrikt samhälle, i berättelserna om hur man agerar moraliskt inom sin välbekanta sfär, i strävan efter att uppnå en utopisk framtid. Det handlar om att skapa rum som erbjuder en möjlighet att ta makten över skrämmande dystopier och över "det dåliga vattnet".³⁵ Flera föreställer sig framtida icke-önskvärda sociala processer, en mikro- eller vardagsdystopi³⁶ där det obekanta vattnet formar föreställda opålitliga "marodörer". Här formas föreställningar om det okända vattnet, "den Andre" som både kan innebära ovälkomna sociala relationer och oönskade naturprocesser.³⁷

I det här avsnittet har vi visat hur vattenkontakten i vardagen växlar mellan ritualiserade vattenpraktiker och existentiellt reflekterande förhållningssätt till vatten som fenomen.

Förmågan att kunna påverka förbrukningen av vatten upplevs dock av många som begränsad till den egna praktiken.

En läckande infrastruktur?

I materialet finns ett påfallande behov av att också kunna "hantera vatten mer hållbart som samhälle" genom att rusta upp en "läckande infrastruktur". En respondent uppger exempelvis att "så mycket som 25% av vattnet läcker ut genom rostiga gamla rör" och uttrycker retoriskt att "detta är förstås ingenting vi har råd med eller som kommer att göras", men menar att "slöseriet är enormt" (LUF 443). Reflektionerna kring vatten i en önskad framtid handlar ofta om det egna engagemanget för en god tillgång till vatten nu och i framtiden. Bristen på fungerade infrastruktur kan dock försvåra ett sådant engagemang:

Jag skulle gärna vilja ta tillvara på regnvatten genom att installera regnvattentunnor istället för stuprör på vårt radhus. Tyvärr har denna fråga fallit platt efter diskussioner i vår bostadsrättsförening. (LUF 232)

33 Kaika 2004.

34 Kaika 2004, s. 270.

35 Kaika 2004, s. 274.

36 Levitas 2013.

37 Kaika 2004, s. 272.

Vårt empiriska material visar att föreställningarna om en hållbar framtid förutsätter att förändring sker idag, och många av reflektionerna handlar om fungerande kollektiva insatser som regler, samverkan, kunskap och information:

Behövs nationella riktlinjer om hur det ska gå till – vilken vattenanvändning är prioriterad? Kanske ska man inte nödvändigtvis kunna odla vattenkrävande grödor som kräver bevattning i områden där det är vattenbrist? Vi måste också få en tydligare samsyn mellan miljö- och vattenfrågor så att det i miljöprövningar för t.ex. vattendomar tas hänsyn till alla uttag i ett område och även framtida behov. /.../ Som medborgare kan jag föregå med gott exempel, prata om och utbilda om vattenfrågor men inte mycket mer. Jag skulle kunna engagera mig politiskt och till exempel påverka VA-förbund och liknande att satsa mer på hållbar användning. (LUF 51)

Tankar om framtiden innefattar ofta lösningar på problem som är identifierade i vår egen samtid och en respondent menar att vi mycket snart måste ”styra upp vattenanvändningen rejält då vi kommer att behöva mer vatten för matproduktionen” (LUF 24) och att det kommer att ställa krav på samhället vad gäller olika prioriteringar:

Mat el grön gräsmatta i våra villaområden, måste golfbanorna bevattnas, ska man när som helst kunna fylla sin pool. Kommer inte räkna med ekonomiska styrmedel, dvs avgift på vattnet, då vissa alltid kommer att ha råd utan det blir någon form av personlig vattentillgång typ ransonering. /---/ ...måste tvätta men få låna en vattenkupon av mina föräldrar. Max 5 min i duschen för barnen mm. (LUF 389)

Några pekar på ”vansinnet i dagens samhälle” vad gäller användandet av ”rent dricksvatten för att spola i toaletten” och ”de näringsämnen som spolats bort”. Respondenten menar att det mest logiska vore ”om vi helt slutade med oskicket vattentoaletter” (LUF 39). Ytterligare förslag handlar om förändringar i den kommunala vattentaxan:

I nuläget betalar hushåll som är anslutna till det kommunala nätet en relativt hög fast kostnad men en relativt låg rörlig kostnad för förbrukningen. Det finns därmed inga riktiga incitament för att spara vatten, utan det kan bli som ett slags ”bufféparadox” där man anser sig redan ha betalt i förväg, och därför använder mer än man behöver. Detta kan man se, då folk fyller sina pooler eller låter vattenspridaren stå på och vattna gräsmattan mitt på dagen trots torka. Vatten behöver bli dyrt, endast då kan vi komma runt vansinnet med slöseri och privata swimmingpooler. (LUF 39)

Vad gäller framtiden för vatten från alternativa källor, som privata brunnar eller våtmarker, pekar en del respondenter på att effekterna av den globala uppvärmningen – med regn i stora mängder – kommer att resultera i att dessa blir ”kontaminerade” och vi får svårare att få rent dricksvatten. Att utnyttja regnet för bevattning av jordbruk föreslås som en viktig åtgärd:

När det gäller övrigt vatten till jordbruk mm tycker jag att våra odlingsystem i torra delar av landet borde utnyttja regnet mer för bevattning. Våtmarker är säkert ett bra sätt för att få till en bättre vattenbalans. På avloppssidan tycker jag det är galet att vi smutsar rent dricksvatten med våra fekalier för att sedan behöva rena det igen, men svårt att se någon lösning på det. (LUF 40)

Reflektionerna kring framtidens vatten och vattenhantering handlar på många sätt om balansen mellan brist och överflöd, som går bortom individens kontroll. En god vattentillgång hotas av en brist på brukbart vatten, medan klimatförändringarna genererar ett överflöd av vatten som blir omöjligt att kontrollera. Närvaron av ett ”gott vatten” i ett hushåll kräver en rad omständigheter och förutsättningar som ligger bortom hemmet; reningsverk, nätverk av olika slags kopplingar, rörledning, sociala maktrelationer, med mera. Allt detta befinner sig utom synhåll för vattenanvändaren, och konstrueras därför, återigen, som något bortom kontroll.

Att vara förberedd

Jag tror jag har stor kunskap och bara väntar på att samhället ska komma i kapp. Jag verkligen vill gå åt det cirkulära hållet och arbeta för större självförsörjning på hushålls- och samhällelig nivå. (LUF 50)

Det förefaller vara viktigt att ”vara först” och att vara väl förberedd. Liksom potatisen i Löndorfs bidrag om lokal produktion som framtidsmål, i det här temanumret,³⁸ så görs vatten till symbol för en utopisk framtid som bygger på ”rätt” kunskap och vilja vad gäller återvinning av resurser och ansvarstagande för den egna försörjningen. Här formas en självbild som tar utgångspunkt i att framtiden blir en konsekvens av de egna handlingarna i samtiden. Dessa självbilder blir en del av mikroutopierna³⁹ där framtiden gestaltas materiellt och rumsligt med förslag på hur man bör svara på framtidens vattenproblem, exempelvis genom samtida trädplantering eller politiskt engagemang:

38 Löndorf 2024.

39 Cooper 2014.

Jag tror en lösning på framtidens extremväder är att plantera mera träd. De kan skydda mot ras vid kraftigt regn, skugga odlingar, fångar in koldioxid etc. (LUF 53)

Materialet visar att dessa mikroutopier ofta kopplas till ett personligt ansvar för att säkra tillgången på vatten i både den näraliggande framtiden och en mer avlägsen sådan. Sociologen Hartmut Rosa⁴⁰ pekar på ambivalensen i att människor ofta förstår tiden som linjär där framtiden ligger öppen och den starka normen om att tid är något som inte bör slösas bort.

Betydelsen av att vara väl förberedd återkommer i beskrivningarna av respondenternas vattenhantering. Med utgångspunkt i att vattentillgången i framtiden är osäker, så sparar en del vatten:

Jag är en prepper /.../ Beredd på mycket men inte allt. Vi har ca 10-20 liter på flaska, egen brunn, vattenrening genom tabletter och solvatten. (LUF 50)

Numera har jag 10 flaskor Ramlösa i reserv. Vattnet sinar i kranen när strömmen går. Strömmen brukar komma tillbaka efter några timmar, en halv dag. Planer finns på en regnvatten-cistern för takvatten. Det skulle jag ha till att vattna och som reserv om det behövs i framtiden. (LUF 43)

Det globala fenomenet och ökade intresset för prepping, att förbereda sig för framtida kriser genom olika handlingar idag, är tydligt i frågelistmaterialet. Framtidsbilderna är starkt präglade av rädsla. Vattenprepping blir en viktig del i strävan efter att skapa en känsla av säkerhet och framtidshopp. Förberedelserna för en eventuell vattenbrist skapar mening som utgör en "optimistisk orientering"⁴¹ inom ramen för en pessimistisk framtidssyn. I materialet ser vi exempel på olika strategiska försök att "ligga före" genom att utveckla möjliga framtidspraktiker i nuet. Framtidspraktikerna aspirerar å ena sidan i utopisk riktning mot en ideal framtid, med parallella försök att hantera de dystopiska och skrämmande sidorna av framtiden.⁴² Mikroutopier och dystopier utgör således inte motsatta poler som är ömsesidigt exkluderande, utan de är ofta både överlappande och motsägelsefulla.⁴³

Vattnets cirkulära värde

Flera av respondenterna menar att vatten är den viktigaste naturresursen och att "vi måste värna om den, både för människor och miljö och för framtiden" (LUF 9). Andra

40 Rosa 2003, s. 9.

41 Jfr Rosa 2003, s. 20; Bryant och Knight 2019.

42 Bryant och Knight 2019, s. 193.

43 Levitas 2013, s. 9.

talat om vattnets betydelse och sin relation till vatten som ett område där det krävs omställning bortom själva hushållet.

Vi behöver ställa om för en hållbar framtid på flera sätt och därmed skydda det helt livsnödvändiga vattnet. (LUF 54)

I en del reflektioner tydliggörs föreställningar om vattnets betydelse med koppling till teman som brist och otillräcklighet. Här blir vatten som begränsad resurs också en resurs som omgärdas av bristfälligt vetande. Genom att respondenten positionerar sig som god framtidsspanare skapas försprång till den del av Sveriges befolkning som inte "förstår vattnets betydelse" och just värdet av vattnet är något flera återkommer till. När respondenten, som vi tidigare har nämnt, beskriver att vatten blir "lika värdefullt som olja om 100 år" (LUF 29) så påpekas samtidigt att en smart strategi vore att ha planerat sitt "aktieinnehav på bolag inom vattenforskning och miljölösningar inom vattenteknik". Framtidens vatten tillskrivs ett ekonomiskt tillväxtvärde och förutsägelsen om vattnets framtida ekonomiska värde konstrueras som föränderligt. Man menar att vatten kommer att värderas högre av flera i framtiden. Kunskapen om vattnets nutida och framtida värde formuleras som en form av socialt kapital⁴⁴ som både blir miljömässigt och ekonomiskt hållbart. Det är inte bara bristen på vatten som orsakar oro utan också överflöd av vatten.

...med smältande havsisar och stigande havsnivåer i takt med klimatförändringarna. Jag känner många som bor på låga ställen och jag funderar över hur deras boende kommer att bli i framtiden. (LUF 59)

Det blir tydligt att mycket står på spel i framtiden när det gäller vatten. Framtidens vatten beskrivs som avgörande för hela samhällets, mänsklighetens och jordens överlevnad. Flera uttrycker en oro för att vi inte "ska kunna täcka vårt behov av dricksvatten" (LUF 40). Framtidens vatten förknippas ofta med ett risktänkande kring dess ändlighet och oanvändbarhet för kommande generationer.

Vi fortsätter att sprida gifter och plaster mm i naturen utan en tanke på att allt cirkulerar och påverkar allt liv på jorden. Utan rent och friskt vatten finns inget liv, men det tycks varken beslutsfattare, makthavare, företag eller de flesta människor bry sig om. /.../ Cirkulera hushållsvatten, återanvända vår urin och avföring, samla upp och spara regnvatten. Återställa våtmarker, sluta kalhugga, främja biologisk mångfald, övergå till ekologiskt växtbaserat småskaligare jordbruk, avskaffa djurindustrier, återanvända vatten i olika sammanhang i samhället. (LUF 54)

I vårt material är cirkularitet ett återkommande begrepp som beskriver behovet av omställning ur såväl ett samhälleligt som individuellt perspektiv. Här blir de egna praktikerna ett viktigt sätt manifesteras en slags cirkulär självbild. En respondent beskriver exempelvis sin vattenhantering som mer hållbar genom användandet av "cirkulära lösningar" (LUF 11). Ett annat sätt att ge uttryck för vikten av cirkularitet är beskrivningar av vattnets kretslopp:

...vi borde bli betydligt bättre på att tänka kretslopps-baserat, och här hör vatten och avlopp ihop. Istället för att en slambil ska komma och tömma vår avloppsbrunn en gång om året så borde man i högre grad använda komposterande och urinseparerande toalett-lösningar, och till gråvattnet använda ett naturligt reningsverk av tex grus och olika typer av växter som renar avloppsvattnet, så att ingen någonsin behöver komma och hämta något slam. (LUF 39)

I flera av de utopiska beskrivningarna framträder en normativ mikroutopi där ett diffust "vi" borde bli mer medvetna om den egna rollen i ett större sammanhang, samtidigt som den cirkulära självbilden blir ett viktigt sätt för att positionera sig inför framtiden:

...ett uppvaknande genom fjällvandring i norr, att rörligt, rent och friskt vatten är en tillgång som fortfarande finns i naturen. Jag är cirkulär och drömmer om att bygga ett hus där jag tar vara på regnvatten och har ett avlopp som renar sig själv. (LUF 50)

Cirkulariteten blir här ett löfte om en mer självständig framtid, i samklang med naturens resurser. Men materialet visar även hur olika föreställningar om cirkularitet tar sig uttryck i rädslor för att naturen ska slå tillbaka genom att "golfströmmen ändrar riktning" (LUF 40), att vi dränks av framtida översvämningar eller att vattnet helt enkelt tar slut.

Då och då hotar sjön, som ligger nära staden jag bor i, att svämma över... (LUF 59)

Jag tänker att insikten om vattnets livsavgörande betydelse stegrats med tiden, i vår tid av klimathot. Både bristen på vatten och plötsliga överflöd som dränker och sveper bort och förstör det människan byggt, nästan som ett slags revansch... (LUF 501).

I dessa dystopiska framtidsscenarioer tillskrivs naturen en egen agens med hot om att hämnas människans oförrätter i form av utsläpp och annan miljöförstöring. Bryant och Knight menar att den moderna människans tenderar att agera utifrån ett diskursivt epok-skapande som omfattar allt från mikroutopier till skrämmande trösklar till framtiden. Dystopier, som den ovan, fungerar som viktigt utgångspunkt för uppmaningar till handling och till omställning. Föreställningar om naturens hämnd förstärker denna bild av framtiden som omöjlig att påverka, där människans roll i förhållande till de komplexa ekosystemens skeenden framställs som betydelselös, eller att det helt enkelt har blivit "för sent" att agera.

Avslutning och diskussion

Sammanfattningsvis framträder två övergripande teman i materialet kring framtidens vatten och vattnets kretslopp. Temana handlar dels om vardaglig vattenhantering såsom att dricka och ta hand om daglig hygien, men även upplevelser, känslor, sociala konventioner, kunskap och kontroll kopplat till användningen av vatten. Dels syns reflexiva utsagor som berör samhällelig omställning kring vatten och framtid på olika sätt i materialet.

Respondenternas skapar både mikroutopier och dystopier i reflektioner som framstår som försök att stävja fruktan, skapa kontroll och hopp inför sig själv och andra. Vattnets framtida betydelse knyts även till lärandeprocesser och tydliggör en ansvarsförskjutning mellan individ, samhälle och natur.

En del utsagor uppmanar omvärlden till handling, kanske framförallt i det andra temat som domineras av reflektioner som rör sig längre bort från vardagen. Här orienterar respondenterna sig mot samhällsomställning, med idéer om cirkularitet och återvinning av vatten för framtiden. I talet om samhällelig omställning lyfts vattnets värde och omvärdering av vatten fram. Det inledande och vanligt förekommande resonemanget om den egna – individens – betydelsen för vattnets framtid, vävs samman med reflektioner om naturen som oregerlig och omöjlig att påverka. Sammantaget framträder motstridiga försök att skapa kontroll, samtidigt som man kapitulerar inför naturens krafter. De motstridiga utsagorna presenterar maximalt ansvarstagande, genom att man räknar upp en rad konkreta handlingar som gynnar vattnets framtid, samtidigt som de individuella ansträngningarna metaforiskt liknas vid betydelsen av ”en droppe i havet”, det vill säga att naturen egentligen inte kan bemästras.

Avslutningsvis ger denna studie fördjupade insikter i människors förhandlingsarbete kring sin relation till en livsavgörande naturresurs, och detta kännetecknas av försök att kontrollera risk och osäkerhet. Vatten och vattnets kretslopp förstås av många som en ändlig resurs och som ett oundgängligt villkor för ett hållbart liv i framtiden.

Litteratur

Ahmed, Kaywan, Othman, Amini, Ata, Dadkhah, Kourosh, Bahrami, Jamil, Kavianpour, Mohammad Reza, Rahim, Elham Kamal Hama, Ahmed, Niga Mawlood, Heddham, Salim, och Mafakheri, Shiva 2024: ”Assessment of Hygiene Practices, Awareness, and Water Consumption Regarding Covid-19 Among Children in a Refugee Camp”. *Maternal and Child Health Journal* 2024, 28, 1, s. 545–556. DOI: 10.1007/s10995-023-03833-y.

- Altstaedt, Sören 2023: "Future-cultures: How future imaginations disseminate throughout the social". *European Journal of Social Theory* 2023, 27, 2, s. 279-297. DOI: 10.1177/13684310231212732.
- Andersen, Camilla 2023: "Da stormfloden ramte Limfjordstangen. Modstandskraft og sårbarhed i danske kystsamfund i 1800-tallet". Det aktive vand – om vand som aktør i kulturhistorien, *Kulturstudier* 2023, 2, s. 23-50. DOI: 10.7146/ks.v2023i2.142663.
- Batat, Wided 2022: "Consumers' perceptions of food ethics in luxury dining". *Journal of Services Marketing* 2022, 36, 5, s. 754-766. DOI: 10.1108/JSM-01-2021-0010.
- Bertiz, Harun 2022: "The Water Awareness via Drama: An Experimental Study on Pre-Service Science Teachers and Their Views". *Education Quarterly Reviews* 2022, 5,1, s. 462-475. DOI: 10.31014/aior.1993.05.01.455.
- Blanchet, Thomas, Berthod, Olivier och Herzberg, Carsten 2023: "Exploring user co-regulation of public services: insights from the Grenoble water user committee". *Public Management Review* 2023, 25: 7, s. 1408-1426. DOI: 10.1080/14719037.2022.2026670.
- Bourdieu, Pierre 1986: "The forms of capital" . John G. Richardson (red.): *Handbook of theory and research for the sociology of education*. Greenwood, s. 241-248.
- Bryant, Rebecca och Knight, Daniel M. 2019: *The anthropology of the future*. [Elektronisk resurs]. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/9781108378277.
- Bulkeley, Harriet, Coenen, Lars, Frantzeskaki, Niki, Hartmann, Christian, Kronsell, Annica, Mai, Lindsay, Marvin, Simon, McCormick, Kes, van Steenberg, Frank, och Voytenko Palgan, Yuliya 2016: "Urban living labs: governing urban sustainability transitions". *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 22, s. 13-17. DOI: 10.1016/j.cosust.2017.02.003.
- Cooper, Diana 2014: *Everyday Utopias: The Conceptual Life of Promising Spaces*. Duke University Press.
- Damsholt, Tine 2024: "Vi snakker om alle de ting vi skal lave, når det hele forhåbentlig slutter – Hverdagslivets fremtidspraktiseringer". *Kulturstudier* 2024, 2.
- Ehn, Billy och Löfgren, Orvar 2001: *Kulturanalyser: ett etnologiskt perspektiv* (1. uppl.). Liber Förlag.
- Guston, David H. 2014: "Understanding anticipatory governance". *Social Studies of Science* 2014, 44, 2, s. 218-242. DOI: 10.1177/03063127135086.
- Haase, Kirstine 2023: "Kampen for vandet- vandforsyning som social praksis i middelalderbyen Odense". *Kulturstudier* 2023, 2, s. 5-22. DOI: 10.7146/ks.v2023i2.142649.
- Isenhour, Cindy 2016: "Unearthing human progress? Ecomodernism and contrasting definitions of technological progress in the Anthropocene". *Economic Anthropology* 2016: 3, 2, s. 315-328. DOI: 10.1002/sea2.12063.

- Jack, Tullia 2018: *Negotiating Conventions: cleanliness, sustainability and everyday life*. Doktorsavhandling. [Elektronisk resurs]. Media-Tryck. https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/54796555/Tullia_Jack_Kappa.pdf
- Jack, Tullia och Paxlin, Linda 2021: "Water Society Story time on the first day of preschool 2071". Susanne Lundin, Johanna Rivano Eckerdal och Lynn Åkesson (red.): *ETN:H2O*. Media-Tryck, s. 17-24. [Elektronisk resurs]. https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/100054888/ETN_H2O.pdf
- Kaika, Maria 2004: "Interrogating the geographies of the familiar: domesticating nature and constructing the autonomy of the modern home". *International Journal of Urban and Regional Research*, 28, s. 265-286. DOI: 10.1111/j.0309-1317.2004.00519.x
- Karlskov Skyggebjerg, Louise, Høghøj, Mikkel, Brandt Djupdræt, Martin Ingemann Parby, Jakob (red.) 2023: "Det aktive vand – om vand som aktør i kulturhistorien", *Kulturstudier* 2023, 2. <https://tidsskrift.dk/fn/issue/view/10676/2087>.
- Khanal, Ghanashyam, Maraseni, Tek, Thapa, Anusha, Devkota, Niranjana, Paudel, Udaya Raj, och Khanal, Chandra Kanta 2023: "Managing water scarcity via rainwater harvesting system in Kathmandu". *Environmental Development*, 46. DOI: 10.1016/j.envdev.2023.100850.
- Levitas, Ruth 2013: *Utopia as method. The imaginary reconstitution of society*. [Elektronisk resurs]. Palgrave Macmillan.
- Löndorf Sarkez-Knudsen, Josefine 2024: "Fremtidskartoalen gennem kriserne". *Kulturstudier* 2024, 2.
- Mellander, Elias 2023: "Dread Expectations?: Prepping, Culture, and Fear in Late Modernity". *Ethnologia Scandinavica. A Journal for Nordic Ethnology* 2023, 53,1, s. 5-23. DOI: 10.69819/ethsc.v53i.24652.
- McCarroll, Megan och Hamann, Hillary 2020: "What We Know about Water: A Water Literacy Review". *WATER* 2020, 12, 10, s.1-28. DOI: 10.3390/w12102803.
- Muiderman, Karlijn, Gupta, Aarti, Vervoort, Joost och Biermann, Frank 2020: "Four approaches to anticipatory climate governance: Different conceptions of the future and implications for the present". *Wiley interdisciplinary reviews-Climate Change* 2020, 1, 6, s. 1-20. DOI: 10.1002/wcc.673.
- Nalau, Johanna och Cobb, Gemma 2022: "The strengths and weaknesses of future visioning approaches for climate change adaptation: A review". *Global Environmental Change* 2022, 74. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2022.102527.
- Ojala, Maria 2023: "Hope and climate-change engagement from a psychological perspective." *Current Opinion in Psychology* 2023, 49. DOI: 10.1016/j.copsyc.2022.101514.
- Raven, Paul Graham och Stripple, Johannes 2021: "Touring the carbon ruins: towards an ethics of speculative decarbonisation". *Global Discourse* 2021, 11, 1-2, s. 221-240. DOI: 10.1332/204378920X16052078001915.

- Rosa, Hartmut 2003: "Social Acceleration: Ethical and Political Consequences of a Desynchronized High-Speed Society". *Constellations: An International Journal of Critical & Democratic Theory* 2003, 10, 1, s. 3-33. DOI: 10.1111/1467-8675.00309.
- Rosa, Hartmut 2015: *Social acceleration. A new theory of modernity*. Columbia University Press.

English Summary

"We only have the water we have"

Water between everyday practices and future visions

This contribution is based on an interdisciplinary research project on innovative water management and water practices in a Swedish urban context. The aim is to gain in-depth knowledge about the future visions and everyday practices that characterize the relationship to water as a resource. The article draws on a structured qualitative survey from 70 respondents who reflect on their water practices and on water as a future resource. The questionnaire was conducted in co-operation with Folk-livsarkivet at Lund University and an innovative water treatment facility that work with communication and education in relation to water awareness.

The findings show that the importance of water in the future is linked to learning processes that emphasise individual responsibility, for society and nature. The statements however also turn to the outside world with calls for environmental care and action, especially in the second part of the analysis, which is dominated by reflections that go beyond the everyday life. The respondents orient themselves towards social change, with ideas about circularity and water recycling for the future. In speech acts about societal change, the value of water and re-evaluation of water are highlighted.